

Список використаної літератури

1. Грабар Н. А. Трансформація професійної свідомості бібліотечних фахівців / Н. А. Грабар // Бібліотекар ХХІ століття: нові стандарти професії : матеріали Міжнар. наук.-практ. віртуал. конф., лют.-черв. 2008 р. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. – Х., 2009. – С. 9–15.

2. Домбровская И. В. Соотношение мотивационных факторов и уровня креативности в профессиональном развитии работников библиотек / И. В. Домбровская // Библиосфера. – 2009. – № 3. – С. 35–38.

3. Карпенко В. В. Психологічні проблеми стимуляції творчості: шляхи вирішення // Зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України «Актуальні проблеми психології». У 12 т. Т. 12: Проблеми психології творчості. Вип. 11 / Ін-т психології імені Г. С. Костюка, НАПН України ; заг. ред. В. О. Моляко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 112–119.

4. Осаула В. Гендерна метаморфоза в бібліотечній справі / Володимир Осаула // Вісн. Книжк. палати. – 2006. – № 12. – С. 28–29.

5. Основи соціальної психології : навч. посіб. / О. А. Донченко, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко [та ін.] ; за ред. М. М. Слюсаревського. – К. : Міленіум, 2008. – 495 с.

6. Потанина Е. А. Мотивация труда в библиотеках: (по страницам профессиональной печати) / Елена Анатольевна Потанина // Библиотекосведение. – 2007. – № 4. – С. 118–124.

7. Соколов А. В. Библиотечная профессиология / А. В. Соколов // Библиотекосведение. – 2003. – № 4. – С. 32.

8. Чачко А. С. Бібліотекарі нового покоління – які вони? / А. С. Чачко // Бібл. планета. – 1998. – № 2. – С. 16.

9. «Счастливая библиотека» // Методист библиотеки: блог науч.-метод. отд. Харьк. гос. науч. б-ки им. В. Г. Короленко. – Режим доступа: http://methodist-biblioteki.blogspot.com/2009/04/blog-post_5641.html

КОНФЕРЕНЦІЇ. СЕМІНАРИ. ЧИТАННЯ

2–10 червня 2012 р. у Судаку відбулося щорічне зібрання бібліотечної спільноти – XIX Міжнародна конференція «Крим 2012. Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу». Тема року – «Бібліотеки в цифрову епоху: нова парадигма та нова роль в суспільному розвитку». Конференція проводилася під егідою ІФЛА – основного координаційного центру світового бібліотечно-інформаційного співтовариства.

Програма форуму, як завжди, була насиченою й різноманітною. Особлива увага традиційно приділялася питанням стану і перспективам розвитку інформаційних, комп'ютерних та Інтернет-технологій у бібліотечній практиці, правовій та діловій інформації, активізації співпраці між бібліотеками, науковими, культурними, освітніми, видавничими й книготорговельними організаціями, а також книгорозповсюджувачами.

У рамках конференції було проведено День кримських бібліотек, під час якого розглядалися питання автоматизації бібліотечних закладів Криму та проектного розвитку бібліотек для дітей. Виставка «Інформаційно-видавнича продукція кримських бібліотек», яка експонувалася цього дня, ознайомила учасників конференції з різноманітною видавничою діяльністю бібліотек півострова.

Нижче пропонуємо вашій увазі, у скороченому вигляді, виступ на конференції міністра культури АРК А. Плакіди, в якому різнобічно висвітлено стан розвитку бібліотечної справи в автономії.

**А. Плакіда,
міністр культури Автономної Республіки Крим**

**ПРОЕКТНИЙ РОЗВИТОК КРИМСЬКИХ БІБЛІОТЕК
ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ І ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ**

ЦЬОГОРІЧНА тема конференції яскраво відображає сутність сучасних тенденцій розвитку світової інформаційної індустрії й дозволяє сконцентруватися на питаннях взаємодії книжкового і бібліотечно-інформаційного ринків, правових аспектах інформаційної діяльності, питаннях електронного книговидання та електронних бібліотек. Особливо хочеться відзначити вплив конференції на вдосконалення інформаційно-бібліотечного обслуговування населення Автономної Республіки Крим. Бібліотеки автономії за сприяння Міністерства культури АРК протягом 19 років беруть участь в організації та проведенні цієї конференції. В її рамках з великим успіхом проходять виїзні заходи, учасниками яких є представники органів влади республіки, провідні фахівці великих бібліотек Росії, України, Криму.

Завдяки щорічній участі кримської делегації в роботі форуму, унікальній можливості безпосереднього

ознайомлення з найбільш прогресивними тенденціями в інформаційно-комунікаційній сфері кримські бібліотекарі зробили величезний крок вперед на шляху впровадження новітніх інформаційних, комп'ютерних та Інтернет-технологій у бібліотечну практику та стали рівноправними партнерами в професійному та інформаційному обміні.

Щорічно Кримський республіканський заклад «Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського» проводить традиційний семінар «Бібліотеки тюркомовних країн і регіонів: пріоритети взаємодії та співробітництва». Він присвячений

актуальним проблемам сучасності та привносить нове в розвиток бібліотечної взаємодії.

Цілком зрозуміло, що реалії сьогодення, зміни в соціально-економічному житті вимагають нових підходів до вирішення складних інформаційних та соціокультурних завдань, що стоять нині перед кримськими бібліотеками.

Пріоритетними напрямками діяльності бібліотек Криму є: цілеспрямована робота щодо задоволення наукових, освітніх, соціальних і культурних потреб усіх категорій населення, вдосконалення інформаційного забезпечення користувачів; упровадження комп'ютерних технологій та інформаційно-бібліографічне обслуговування мешканців регіону; створення системи формування, збереження документних фондів; збереження, відродження та розвиток культури народів Криму; інтенсивна модернізація бібліотек; міжнародне співробітництво і проектна діяльність.

Мережа бібліотек системи Міністерства культури АРК на сьогодні налічує 681 бібліотеку, з яких 4 – республіканські (КРУ «Універсальна наукова бібліотека ім. І. Я. Франка», КРУ «Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського, КРУ «Юнацька бібліотека», КРУ «Дитяча бібліотека ім. В. Н. Орлова») та 675 публічних бібліотек (у т. ч. 533 заклади, що входять до ЦБС, із яких 10 центральних міських бібліотек, 14 центральних районних, 87 міських селищних, 3 юнацькі, 47 дитячих та 514 сільських).

Важливим напрямом діяльності бібліотек є комплектування фонду сучасними і актуальними документами. Загальний фонд бібліотек Криму налічує понад 11 млн документів, у т. ч. понад 2 тис. – на магнітних та електронних носіях. Бібліотеки використовують різні форми поповнення фондів виданнями – бюджетне фінансування, спонсорську допомогу, проведення акцій («Кожний читач – меценат», «Прочитав сам – подаруй бібліотеці», «Допоможи бібліотеці», «Книги з добрих рук»), а також відкриття комерційних абонементів, придбання книг та періодики за рахунок коштів, отриманих від платних послуг.

Значна увага приділяється розвитку автоматизації бібліотек автономії, кількість комп'ютерів у яких на сьогодні становить 663 одиниці, з них 478 – мають доступ до Інтернету.

У бібліотечних закладах Криму функціонує 41 Інтернет-центр (37 – у публічних та 4 – в республіканських бібліотеках). Власні веб-сайти є в усіх республіканських бібліотеках та 25 ЦБС.

Відкриття Інтернет-центрів, створення сайтів надало можливість ряду бібліотек організувати власні блоги, які дозволяють вільно спілкуватися в режимі он-лайн. З моменту створення сайтів у бібліотеках Криму їх відвідало понад 1 млн користувачів.

З 2011 р. у бібліотеках автономії створюються зони Wi-Fi. Усього на території Криму в бібліотечних системах функціонують майже 20 таких зон.

Триває робота з формування та використання в бібліотеках електронних баз даних. У рамках реалізації проекту зі створення електронної бібліотеки «Культура України», ініціатором якого виступила Національна парламентська бібліотека України, на базі

КРУ «Універсальна наукова бібліотека ім. І. Я. Франка» (КРУ УНБ) буде створено електронну бібліотеку «Культура Криму», що об'єднає всі відповідні повнотекстові бази даних. Це надасть можливість зберегти рідкісні краєзнавчі видання та надати всім охочим вільний доступ до них через Інтернет.

Сьогодні бібліотеки автономії виступають організаторами іміджевих заходів, соціально значимих для життя міста та республіки. У травні 2012 р. за підтримки Генерального консульства Чеської Республіки в Донецьку та Кримського культурно-освітнього товариства чехів «Влтава» з нагоди святкування Дня Європи в Україні, Дня слов'янської писемності та культури й 150-річчя створення перших чеських поселень у Криму в КРУ УНБ ім. І. Я. Франка відбулось урочисте відкриття виставки «Кам'яна пам'ять чеського та європейського ландшафту». Також ця бібліотека брала активну участь у відкритті Днів польської культури в Криму, Днів французької культури в Криму, за підтримки Генерального консула Греції в м. Одесі та Міністерства освіти Греції – Днів грецької культури в Криму.

Міністерство культури АРК приділяє значну увагу питанням кадрового забезпечення бібліотечної галузі, професійній підготовці та підвищенню кваліфікації фахівців. Бібліотеки Криму проводять заходи щодо підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів (переважно практико-орієнтовані, інноваційні форми навчання бібліотекарів: семінари-практикуми, онлайн-нові семінари, тренінги, ділові ігри, майстер-класи і т. ін.). Завдяки програмі «Бібліоміст», УБА, Головному тренінговому центру НАКККіМ бібліотечні фахівці півострова мають можливість брати участь у ряді різних заходів і тренінгових програм за інноваційними напрямками бібліотечної практики (адвокація, розвиток стратегічного планування, розширення проектної діяльності), що проходять у різних регіонах України та міжнародних інформаційних центрах.

Для підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців організуються ділові клуби директорів ЦБС республіки, засідання секцій Міжвідомчої ради республіканських та наукових бібліотек м. Сімферополя, в яких беруть участь представники Міністерства культури АРК.

Інновацією останніх років стала організація заходів на базі різних ЦБС. Так, 25–27 квітня 2012 р. в Євпаторійській центральній міській бібліотеці ім. О. С. Пушкіна відбулася творча лабораторія «Моніторинг та оцінка діяльності сучасної бібліотеки».

Неабиякий інтерес у кримських фахівців бібліотечної справи викликали республіканський семінар для сільських бібліотекарів «Сучасні сільські бібліотеки в житті молодого покоління», що проводився на базі Нижньогірської ЦБС, та нова форма професійного спілкування – електронна конференція «Актуальна бібліотека для сучасного покоління: моделюємо успіх».

Серед заходів, що викликали резонанс у професійному середовищі, можна назвати і Школу молодих бібліотечних лідерів, котра проходила на базі бібліотек Алушти, міжрегіональний семінар для бібліоте-

карів сільських книгозбірень та представників органів місцевого самоврядування «Сільська бібліотека і влада: партнерство для місцевого розвитку», серію майстер-класів на Міжнародній конференції «Крим».

Для бібліотечних фахівців, котрі працюють із дітьми, проводяться заходи, під час яких активно використовуються тренінгові технології, різноманітні форми навчання. Сприяє цьому і розширення соціального партнерства з фахівцями з інших регіонів. Так, у рамках проекту «Бібліоміст–Крим» було проведено тренінг «Онляндія» – безпечний Інтернет-серфінг для дітей та їхніх батьків», метою якого стало навчання користувачів навичок безпечного використання Інтернету і технологій Web 2.0.

У жовтні 2011 р. на базі Ялтинської центральної міської бібліотеки ім. А. П. Чехова проходив республіканський семінар для заступників директорів по роботі з дітьми районних і міських ЦБС та керівників дитячих бібліотек Криму «Сучасна дитяча бібліотека: інноваційний розвиток».

За підтримки Міністерства культури АРК у березні 2012 р. у КРУ «Дитяча бібліотека ім. В. Н. Орлова» відбулися заходи щорічного Всеукраїнського тижня дитячого читання та підбито підсумки Республіканського конкурсу інноваційних бібліотечних ідей серед дитячих бібліотек АРК. Переможці конкурсу змогли презентувати свої ідеї на Міжрегіональному ярмарку бібліотечних інновацій «Херсон – Крим – Миколаїв» у червні 2012 р.

Публічні бібліотеки республіки є центрами міжнародного спілкування та взаємодії, взаємозбагачення національних культур Криму, творчими «майданчиками» для поетів, письменників, художників автономії, консультативними центрами і виборчими дільницями під час виборчих кампаній, місцями дозвілля й спілкування соціально незахищених верств населення, у т. ч. інвалідів, пенсіонерів, студентів, безробітних та ін. У бібліотечних закладах продовжують функціонувати інформаційні та правові центри, центри ділової і юридичної інформації. Так, створено 94 інформаційні центри, здебільшого правової спрямованості, з використанням сучасного оснащення. Діють тут і 496 літературних та культурних об'єднань, клубів за інтересами, віталень, театрів книг тощо.

Кримські бібліотеки активно займаються розробленням власних соціальних проектів. Серед них – проект модернізації бібліотек ЦБС для дітей «Сучасним дітям – сучасні бібліотеки», комплексний соціальний проект на допомогу підтримці й розвитку читання дітей «Читаючі діти – майбутнє Сімферополя».

Сьогодні інтенсивний розвиток усіх сфер життя суспільства, соціально-економічні зміни потребують нових підходів у розв'язанні складних інформаційних і соціокультурних завдань, що постають перед бібліотеками. Тому потрібна цілеспрямована, добре виважена й спланована робота, що може стати своєрідним інструментом, котрий, разом із використанням наявних у бібліотек фінансів, сприятиме залученню додаткових позабюджетних надходжень.

Практика довела, що одним із таких дієвих інструментів процесу модернізації, що дозволяє кримським бібліотекам постійно розвиватися, є співробітництво з міжнародними організаціями та проектна діяльність, котрі були особливо активними протягом минулого десятиріччя. Плідним було співробітництво з інформаційними центрами Ради Європи в Україні, Посольства США в Україні, Посольством Королівства Нідерланди в Україні, Британською Радою в Україні, Гете-Інститутом (м. Київ), Генеральним консульством Чеської Республіки в м. Донецьку та іншими міжнародними організаціями. Результатом цієї діяльності стало відкриття в бібліотеках Інтернет-центрів, медіа-центрів, оновлення парку комп'ютерної техніки, проведення багатьох заходів для населення, а також організація високопрофесійних тренінгів і семінарів для бібліотечних фахівців.

У КРУ УНБ ім. І. Я. Франка та КРУ «Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського» успішно продовжують роботу Інтернет-центри для користувачів LEAP-I та LEAP-DELTA, які було відкрито в 2001 р. за фінансової підтримки Посольства США в Україні.

У 2010–2011 рр. Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського виграла гранти за проектами «LEAP: оновлення комп'ютерів і програмного забезпечення для успішних Інтернет-центрів», «Розвиток волонтерської діяльності в бібліотеках Криму», «Збереження рідкісного і цінного фонду Кримськотатарської бібліотеки ім. І. Гаспринського»; у 2012 р. – отримала гранти Корпусу Миру США в Україні «Збереження літературної спадщини кримських татар» та «Інтернет-навчання людей з вадами зору».

Одержала гранти й КРУ «Дитяча бібліотека ім. В. Н. Орлова» (проект «Медіатека в бібліотеці» за підтримки Посольства Королівства Нідерланди в Україні; проект «Інтернет для читачів публічних бібліотек» за підтримки Посольства США в Україні).

У грудні 2011 р. відбулося урочисте відкриття в КРУ УНБ ім. І. Я. Франка читального залу «Русский центр ім. А. С. Пушкіна», що стало важливою подією в культурному, освітньому, духовному житті автономії. Відвідувачі бібліотеки матимуть можливість долучатися до багатой російської культури.

Проектний розвиток публічних бібліотек постійно в полі зору Міністерства культури АРК, що сприяє значній активізації даного напряму роботи та дає бажані результати.

Одним із аспектів діяльності публічних бібліотек автономії є робота зі створення центрів сталого розвитку сільських територій. Так, у квітні 2012 р. відбулося відкриття такого центру на базі Скалиствівської сільської бібліотеки Бахчисарайської ЦБС у рамках реалізації пілотного проекту Міністерства культури АРК з представництвом Програми розвитку ООН у Криму.

Особливо хочеться відзначити успішний досвід співробітництва кримських бібліотек з Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів у рамках реалізації програми «Бібліоміст». Одним з її заходів стало урочисте відкриття в червні 2010 р. Республіканського тренінгового центру, метою якого є нав-

чання бібліотечних фахівців Криму та різних верств населення навичок роботи з новітніми інформаційними технологіями. Центр обладнаний сучасною комп'ютерною технікою та оснащений ліцензійними комп'ютерними програмами, що дає йому змогу повною мірою здійснювати свої основні завдання. За час існування на базі Центру відбулося багато стаціонарних і виїзних тренінгів, а його фахівці провели близько 200 тренінгів, де пройшли навчання 2 тис. працівників бібліотек, а також представники різних груп користувачів – школярі, студенти, фахівці різних галузей. Значної популярності набули заняття серед пенсіонерів і людей з фізичними обмеженнями.

Нові інформаційні та ресурсні можливості, що відкрилися перед бібліотеками завдяки програмі «Бібліоміст», значно підвищили їх соціальний статус. Наприклад, на базі бібліотек м. Керчі організовано заняття «Університету третього віку» для пенсіонерів, розпочато роботу клубної телестудії «Kerchlib-TV», проведено чимало телемостів. Для подальшого зміцнення взаємовигідного співробітництва між Міністерством культури АРК та керівництвом Програми у лютому 2011 р. було підписано меморандум щодо реалізації проекту «Бібліоміст-Крим». Цей договір продовжено й на 2012 р.

Заслужують на увагу цікаві проекти бібліотек для дітей, у т. ч. й представлені на Ярмарку бібліотеч-

них інновацій 2012 р. Серед цих розробок – «Майбутнє починається сьогодні: інноваційні послуги міських дитячих бібліотек м. Сімферополя» Центральної міської дитячої бібліотеки ім. А. Гайдара м. Сімферополя, «ІгроLand: країна фантазій, сміху та гри в Центральній дитячій бібліотеці» Феодосійської ЦБС. А креативна ідея – проект Центральної дитячої бібліотеки Феодосійської бібліотечної системи «БібліоМотоТека – сучасна мобільна бібліотека» цікавий тим, що користувачам пропонується варіант бібліотеки на трициклі (мотоциклі на трьох колесах). Це дає змогу доставити книги, періодику та забезпечити Інтернет-зв'язок тим, хто не має можливості потрапити у звичайну бібліотеку, наприклад пацієнтам лікарень, інтернатів та ін.

На шляху розвитку бібліотечної практики і обслуговування населення Криму бібліотеки республіки по-новому сприймають свою діяльність, впроваджують інноваційні підходи та здійснюють пошук нових, нестандартних рішень.

Переклала з російської

Т. Проценко, головний бібліотекар
Національної парламентської бібліотеки України

М. Зніщенко,
к. і. н., генеральний директор
Київської обласної бібліотеки для дітей,
заслужений працівник культури України

СУДАК – СТОЛИЦЯ МІЖНАРОДНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

У чудовому, стародавньому місті Судаку, що цього року святкує своє 1800-річчя, 2–10 червня проходила ХІХ Міжнародна конференція «Крим 2012. Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу», в якій щороку беруть участь дедалі більше представників бібліотечної еліти з країн Європи, Азії, Америки, Австралії та Океанії.

Всі організаційні ланки механізму під керівництвом невтомного Я. Шрайберга – генерального директора ДП НТБ Росії, голови оргкомітету Міжнародної конференції «Крим 2012» – працювали злагоджено, з великим інтелектуальним навантаженням. За результатами участі в роботі конференції у кожного її учасника є можливість звірити правильність свого поступального руху в розвитку класичної бібліотечної справи у своєму регіоні. Особисто у мене – в Київській області, де маю змогу втілювати

в роботу бібліотек класичні бібліотечні програми, сучасні медіа-технології, класичні бібліотечні знання.

Я навмисно зробив наголос на ключових термінах «класична бібліотечна справа», «класичні бібліотечні знання». Річ у тім, що останнім часом у деяких бібліотеках України для дітей замість класичних прийомів і методів бібліотечної роботи, які були створені в різні проміжки історичного часу, саме в таких науках, як бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство, до вищеназваної класики прилипла, так названа мною «бібліотечна попса»¹, де за добре замаскова-

¹ Вислів «бібліотечна попса», автор М. Зніщенко.